

PROGRAM PREORIENTACJI ZAWODOWEJ
ODDZIAŁ PRZEDSZKOLNY
Szkoła Podstawowa im. Św. Kingi
w Podstolicach

Opracowanie:
Beata Ćwiertnia
Michalina Kowalska

Podstolice, wrzesień 2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
PODSTAWA PRAWNA	3
ZAŁOŻENIA OGÓLNE PROGRAMU	4
CELE PROGRAMU PREORIENTACJI ZAWODOWEJ W PRZEDSZKOLU	5
TREŚCI PROGRAMOWE	6
CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU	6
FORMY I METODY PRACY	7
WARUNKI I SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU	8
PLAN REALIZACJI DZIAŁAŃ	9
PRZEWIDYWANE EFEKTY	9
WERYFIKACJA EFEKTÓW ZAJĘĆ	10
REKOMENDACJE DOTYCZĄCE OBUDOWY DYDAKTYCZNEJ PROGRAMU ...	10

WSTĘP

Szybko następujące zmiany zarówno na rynku pracy jak i w życiu społecznym wymuszają potrzebę wsparcia uczniów w procesie samookreślenia, samodoskonalenia, świadomego planowania własnej kariery zawodowej oraz poznawania siebie i świata przez całe życie. W związku z ogromnym postępem technologicznym, rozwojem gospodarczym pojawił się problem dostosowania wiedzy, umiejętności, kwalifikacji społeczeństwa do wymagań rynku pracy. Należy więc już na etapie edukacji przedszkolnej podejmować odpowiednie działania w celu redukcji tego problemu. Przepisy w polskim prawie oświatowym zobowiązują placówki oświatowe do przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia.

Każde dziecko rodzi się z pewnymi predyspozycjami i talentami. Nauczyciel może pomóc mu odkryć mocne strony oraz zaobserwować jego zainteresowania, hobby. Dzieci, które mają pasje i znają swoje zalety, lepiej radzą sobie później w życiu. Dzięki pomocy doradcy zawodowego na etapie przedszkola, można uniknąć problemów z wyborem szkoły czy studiów w późniejszym wieku.

PODSTAWA PRAWNA

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. 2017 poz. 59)
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. – o systemie oświaty (Dz. U. 2016 poz. 1943)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. 2018 poz. 1675)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. 2018 poz. 1647)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. 2017 poz. 703)

ZAŁOŻENIA OGÓLNE PROGRAMU

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników, systemowej koncepcji preorientacji zawodowej, rozumianej jako **ogół działań o charakterze wychowawczym, podejmowanych przez nauczycieli i rodziców, ukierunkowanych na zbliżanie dzieci w wieku przedszkolnym do środowiska pracy.**

Program preorientacji zawodowej bazuje na kilku teoriach doradczych uwzględniających możliwości psychofizyczne dzieci w wieku przedszkolnym. Głównym kryterium doboru koncepcji było uwzględnienie etapów rozwojowych dzieci w procesie przygotowania ich do planowania kariery edukacyjno-zawodowej. Za wiodącą przyjęto teorię rozwoju psychospołecznego człowieka autorstwa Erika Eriksona, prezentującą bieg życia człowieka jako sekwencję kolejnych konfliktów. Stanowi ona ramę postrzegania fenomenu pracy na różnych etapach życia człowieka. Na etapie wychowania przedszkolnego rozwiązywanie konfliktów przez dzieci związane jest z podejmowaniem działań i ich kontynuacją, nawet pomimo napotykanych trudności. W przypadku negatywnego rozwiązania pojawia się utrata wiary we własne możliwości, spadek zaangażowania zadaniowego i zbyt duże podporządkowanie innym (zależność). Kolejne rekomendowane koncepcje D. Super'a i E. Ginzberga podkreślają, że wybór zawodu nie jest aktem jednorazowej decyzji, lecz procesem progresywnie rozwijającym się, co oznacza ciąg decyzji w życiu człowieka (stąd tak ważne jest włączenie działań o charakterze doradczym już na samym początku edukacji). W wieku przedszkolnym dzieci identyfikują się z głównymi postaciami w rodzinie. Początkowo dominuje na tym etapie fantazja i marzenia ukierunkowane na wybrane, zazwyczaj najbliższe, zawody a w miarę rosnącej partycypacji społecznej i poznawania rzeczywistości wzrasta znaczenie własnych zainteresowań i zdolności.

Efektywne działania na rzecz kształtowania preorientacji zawodowej powinny uwzględniać zróżnicowanie zdolności i zainteresowań dzieci. Warto w tym celu wykorzystać koncepcję inteligencji wielorakich H. Gardnera opisującą indywidualne preferencje w zakresie przetwarzania określonych typów problemów/zadań (np. matematycznych, językowych, przyrodniczych, ruchowych, społecznych/relacyjnych).

Przedszkole jako przestrzeń wspierająca dziecko w kształtowaniu preorientacji zawodowej to – w nawiązaniu do teorii psychodynamicznej A. Roe – instytucja minimalizująca jego frustracje i lęki. Rolą wychowania przedszkolnego jest m.in. zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa. Ten zasób jest kluczowy w formowaniu się preorientacji zawodowej rozumianej nie tylko jako zbiór informacji o zawodach, ale przede wszystkim grupa kluczowych kompetencji, których rozwój jest możliwy pod warunkiem poczucia bezpieczeństwa i zaufania do otoczenia.

Zgodnie z **modułową strukturą programu** na każdym etapie wychowania przedszkolnego realizowane są cele ze wszystkich czterech wskazanych obszarów:

- 1) *Poznawanie własnych zasobów;*
- 2) *Świat zawodów i rynek pracy;*
- 3) *Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie;*
- 4) *Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno--zawodowych.*

Treści są sukcesywnie pogłębiane/poszerzane w kolejnych latach kształcenia.

CELE PROGRAMU PREORIENTACJI ZAWODOWEJ W PRZEDSZKOLU

Cel główny:

- wspieranie dziecka w procesie podejmowania świadomych decyzji edukacyjnych i zawodowych.

Cel ogólny:

- wstępne zapoznanie dzieci z wybranymi zawodami najbliższymi ich otoczeniu;
- kształtowanie postawy pracy i motywacji do działania;
- pobudzanie i rozwijanie zainteresowań dzieci oraz stymulowanie ich pro-zawodowych marzeń.

Cele szczegółowe:

- poznanie siebie i kształtowanie umiejętności analizy swoich mocnych i słabych stron;
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania zasobów osobistych oraz wykorzystania swoich talentów i potencjału w budowaniu dalszej drogi edukacyjnej;
- konsekwentne dążenie do realizacji planów;
- kształcenie umiejętności pracy w zespole;
- kształcenie umiejętności prezentowania swojej wiedzy i umiejętności;
- przygotowanie do radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych;
- kształtowanie pozytywnych postaw wobec pracy;
- kształcenie umiejętności zdobywania informacji na temat różnych grup zawodowych,

TREŚCI PROGRAMOWE

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – jednolitych z obszarami wszystkich programów zestawu – które wyznaczają treści programowe orientacji zawodowej.

1. Poznawanie własnych zasobów, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.

2. Świat zawodów i rynek pracy, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całościowego poradnictwa kariery.

CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

1. Poznanie własnych zasobów

Dziecko:

- określa, co lubi robić;
- podaje przykłady różnych zainteresowań;
- określa, co robi dobrze;
- podejmuje działania i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Dziecko:

- odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i nazwy tych zawodów, które wzbudziły jego zainteresowanie, oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby;

- wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w zdarzenia, w których dziecko uczestniczy, takie jak wyjście na zakupy, koncert, pocztę;
- podejmuje próby posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
- opowiada o sobie w grupie rówieśniczej.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Dziecko:

- nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej);
- nazywa czynności, których lubi się uczyć.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno - zawodowych

Dziecko:

- opowiada, kim chciałoby zostać;
- na miarę swoich możliwości planuje własne działania lub działania grupy rówieśniczej przez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu;
- podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach, indywidualnie i w ramach działań grupy rówieśniczej.

FORMY I METODY PRACY

Do działań z preorientacji zawodowej rekomenduje się:

- metody aktywizujące dobierane z uwzględnieniem m. in.: wieku uczestników, typu zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte,
- wskazane jest wykorzystanie elementów metody projektu pozwalające na samodzielne formułowanie problemów przez dzieci oraz interdyscyplinarne poszukiwanie rozwiązań,
- drama,
- metody plastyczne (plakaty, ulotki, komiksy),
- metody audiowizualne (internetu jako narzędzia do zdobywania informacji, programy i prezentacje multimedialne, filmy edukacyjne),
- gry i zabawy,
- mini – wykłady,

- dyskusje, pogadanki, debaty, prelekcje.

Formy pracy:

- zajęcia z całą grupą;
- zabawy, warsztaty;
- wycieczki zawodoznawcze.

WARUNKI I SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a) podczas zajęć wychowania przedszkolnego (w ramach realizacji podstawy programowej);
- b) podczas działań, wynikających z rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzone przez nauczycieli i specjalistów;
- c) podczas innych działań związanych z preorientacją zawodową realizowanych w przedszkolu i poza nim (np. Talent Show, spotkania z pasjonatami i przedstawicielami różnych zawodów, wycieczki do zakładów pracy, spotkania z rodzicami, którzy wykonują ciekawe zawody).

Preorientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie:

- a) proaktywnych postaw dzieci wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej;
- b) sprawczości, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu;
- c) samodzielności i samoobsługi oraz kształtowanie takich cech jak utrzymanie ładu, doprowadzanie podejmowanych prac do końca i porządkowanie miejsca pracy;
- d) szacunku do pracy innych;
- e) umiejętności współdziałania.

Działania realizowane w ramach preorientacji zawodowej powinny wspierać eliminowanie stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych. Preorientacja zawodowa powinna być stałą perspektywą prowadzenia wychowania przedszkolnego w ciągu dnia, w trakcie swobodnych zajęć dzieci w kąciakach tematycznych oraz w czasie zajęć dotyczących poznawania zawodów najbliższych dziecku. W czasie zajęć dzieci powinny poszerzać świadomość dotyczącą świata zawodów z wykorzystaniem różnorodnych zabaw, książek, programów multimedialnych, filmów. Zadania z zakresu preorientacji zawodowej realizuje nauczyciel wychowania przedszkolnego,

organizując także zajęcia i wycieczki (np. do zakładów pracy), spotkania z przedstawicielami różnych zawodów.

Efektywność realizacji wyznaczonych celów warunkowana jest pozyskaniem do współpracy rodziców dzieci. Wsparcie ze strony rodziców poprzedzone zaznajomieniem ich z ideą preorientacji zawodowej wzmacnia działania przedszkola w tym obszarze, a przede wszystkim utrwala kształtowane postawy oraz samodzielność i poczucie sprawstwa u dzieci. Spotkania z rodzicami służą poszerzaniu świadomości w zakresie zadań i możliwości rozwojowych ich dzieci (działania prewencyjne w zakresie zbyt intensywnej i zbyt szerokiej stymulacji, orientacji na samych efektach działań, a nie przyjemności z nich płynącej). Pozyskanie rodziców do współpracy w obszarze preorientacji zawodowej, gwarantuje możliwość szerszej współpracy ze środowiskiem lokalnym, np. spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, organizacja wycieczek do zakładów pracy czy organizacja spotkań z pasjonatami.

PRZEWIDYWANE EFEKTY

Dla dzieci i rodziców:

- świadome, trafniejsze decyzje edukacyjno – zawodowe,
- motywowanie do nauki i pracy,
- kształtowanie pożądanых postaw, nawyków i umiejętności niezbędnych w toku zdobywania dalszego wykształcenia i przyszłego zawodu,
- przygotowanie do pełnienia różnych ról społecznych,
- umiejętność pracy w grupie, a w przyszłości w zespole,
- wsparcie rodziny w kształtowaniu określonych postaw i zachowań związanych z planowaniem kariery zawodowej ich dzieci.

Dla i środowiska lokalnego:

- utworzenie na terenie placówki sprawnie działającego systemu doradztwa zawodowego,
- współpraca wszystkich nauczycieli w celu realizacji zadań z zakresu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego,

- odkrywanie i rozwijanie talentów, uzdolnień i pasji uczniów,
- zwiększenie atrakcyjności przedszkola,
- promocja lokalnych instytucji i zakładów pracy.

WERYFIKACJA EFEKTÓW ZAJĘĆ

Założone cele programu powinny podlegać weryfikacji, a więc ocenie, w jakim stopniu zostały one zrealizowane dzięki podjętym działaniom. Może się to odbywać poprzez:

- pytania ewaluacyjne do dzieci (dotyczące zrozumienia przekazywanych treści, potrzeby kontynuowania/poszerzenia tematu, atrakcyjności zajęć),
- autorefleksję i samoocenę uczestników (swobodne wypowiedzi na zakończenie zajęć z wykorzystaniem głównie skojarzeń i myślenia analogicznego),
- zbieranie opinii i informacji zwrotnych od rodziców;
- analizę prac dzieci, wykonanych w ramach działań z zakresu preorientacji zawodowej,
- analiza dokumentów (dzienniki zajęć).

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE OBUDOWY DYDAKTYCZNEJ PROGRAMU

Na potrzeby realizacji programu rekomenduje się korzystanie z zasobów dydaktycznych gromadzonych i aktualizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie na stronie www.doradztwo.ore.edu.pl, publikacji dostępnych na stronie www.euroguidance.pl, wykorzystanie scenariuszy zajęć, kart pracy z propozycji zawartych w programach wychowania przedszkolnego: „Kocham Przedszkole” wyd. WSiP, „Od zabawy do nauki” wyd. Nowa Era, a także zasobów własnych placówki i nauczycieli.

- **Literatura**
- Maćkowiak A., Kim zostanę, gdy dorosnę? Piosenki o zawodach, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2016
- Maćkowiak A., Zgadnij kto to, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011

- Krajna A., Ryk L., Sujak-Lesz K. (red.), Edukacja zawodoznawcza i edukacja pro jakościowa w szkole, Mar Mar Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego przy udziale Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław 2005
- Grzeszkiewicz B. (red.), Preorientacja zawodowa dzieci w wieku przedszkolnym, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004
- **Karty pracy**
- Przepióra A., Poznajemy zawody – komplet 3 książek z pomocami dydaktycznymi; Wydawnictwo Bliżej Przedszkola
- **Filmy o zawodach**
- <http://www.abc.tvp.pl/19256593/kulisy-czyli-blekitek-poznajemy-zawody>
- <https://doradztwo.ore.edu.pl/filmy-o-zawodach/>